

2. Петруня В. В. Проблема ефективності використання способів захисту прав суб'єктів господарювання / В. В.Петруня // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – № 63. – С. 520-527.
3. Про форми захисту прав суб'єктів господарювання // Українське комерційне право. – 2007. – № 8. – 80 с.
4. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
5. Мізіна Т. О. Проблеми захисту прав суб'єктів підприємницької діяльності / Т. О. Мізіна. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.confcontact.com/2008oktInet_tezi/ur_mizina.php.
6. Никитченко Н. В. Правове регулювання захисту прав суб'єктів господарювання. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.hozpravo.com.ua/conferences/arhiv/uchastnik.php?ELEMENT_ID=314&ID=362.

Воскобійник Т. В.

(наук. кер. – доц. Жалій Т.В.)

*студентка V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

ПРАВОВА ОСВІТА Й ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

За висловом відомого китайського філософа Мен-цзи, «Найкоштовніше в країні – народ, потім вже слідує влада, а найменшу цінність має правитель». Хочеться вірити, що наша держава буде дбати належним чином про своїх громадян, забезпечуючи належний гідний рівень життя та задоволення духовних і матеріальних потреб особи.

Одним із найважливіших завдань в сучасній Україні є будівництво правової, соціальної, демократичної держави, головними принципами якої повинні бути верховенство закону та дотримання прав і свобод людини. Великого значення набувають правова освіта та правове виховання, які формують свідомість людей і правову культуру.

У статті простежимо деякі аспекти нормативно-правового регулювання здійснення правової освіти й правового виховання в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі.

У літературі ця проблема описана досить детально, однак вона має свої невирішені завдання як теоретичного, так і методичного планів. Нормативно-правовою базою здійснення цієї пріоритетної діяльності є Конституція України, освітнє законодавство, Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [7-8]. Ми використали навчальний посібник Т.Архипової «Основи правових знань», де передбачається змістове наповнення галузей приватного й публічного права [1]. О. Бардінов розглядає формування правосвідомості школярів в контексті проблем громадянського виховання [2]. С. Будникова висвітлює проблеми організації правового навчання в сучасній школі, а О.Ковальська робить спробу моделювання системи управління правовою освітою учнів загальноосвітніх навчальних закладів в умовах суспільних змін [4; 6]. В дослідженнях О.Болотової та А.Лігоцького порушуються проблеми правової освіти та пропонується її системи в закладах освіти [3; 9].

У становленні правового життя громадянина важливе місце займає насамперед правова освіта й виховання: поваги до Конституції, законів України, національної символіки. Правове виховання дітей і молоді мають важливе державне значення, адже кожен четвертий злочин в Україні здійснюється неповнолітніми. Тому вважаю порушену проблему актуальною, оскільки спробую висвітлити проблеми та перспективи розвитку українського суспільства через призму правового виховання в загальноосвітніх закладах.

Правова освіта становить собою структурний компонент освіти в Україні, процес набуття правових знань, навичок та вмінь, формування поваги до права, закону, прав та свобод людини, відповідних правових орієнтацій та оцінок, правових поведінкових установок та мотивів правомірної поведінки тощо. Правова освіта є обов'язковим елементом навчально-виховного процесу в усіх дошкільних виховних, середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних, вищих навчальних закладах, закладах підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів. Дане положення закріплене в низці нормативно-правових актів, які регулюють питання правового виховання в ЗНЗ. До таких актів відносимо:

- 1) Конституцію України
- 2) освітнє законодавство вищої юридичної сили
- 3) підзаконні акти: державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»); державні стандарти, Концепцію Загальнодержавної цільової програми патріотичного виховання громадян на 2013-2017 рр.;

Особливу увагу звертаємо на новий документ, норми якого регулюють порядок здійснення правового виховання. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді затверджена наказом Міністерства освіти і науки України 16 червня 2015 року. Її норми передбачають, що серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними виступають патріотичне, громадянське виховання як стрижневі, основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і закладають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу (*patria*) як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін.

Важливо відзначити, що пріоритети правового виховання полягають у повазі до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України); участі у громадсько-політичному житті країни; повазі до прав людини; верховенстві права; толерантному ставленні до цінностей і переконань представників іншої культури, а також до регіональних та національно-мовних особливостей; рівності всіх перед законом; готовності захищати суверенітет і територіальну цілісність України [7-8]. Результатом правового виховання повинна стати правова культура суспільства, що становить собою стабільну відповідність способу і результату поведінки всіх і кожного правовим нормам, принципам, цінностям, відображує рівень розвитку правосвідомості кожної особистості і вмщує в собі не тільки знання про закон і правопорядок, але й безпосередні дії людини (прояв законослухняності, поваги до права, закону) в різних, навіть виняткових життєвих ситуаціях, передбачає уміння і готовність особистості вирішувати свої життєві проблеми, жити з людьми і серед людей, орієнтуючись на норми права і не виходячи за межі закону. Лише досягнувши високого розвитку правової культури ми зможемо отримати правову (юридичну) компетентність школярів, яка є базовим компонентом такого важливого, національного почуття як патріотизм [8].

Мета діяльності педагога – формування правових компетентностей школярів, молоді. Правова (юридична) компетентність школярів формується в ході навчально-виховного процесу та набуття ними соціального досвіду за межами загальноосвітнього закладу й стосується основних галузей права та ґрунтується на навичках застосування в різних сферах діяльності.

2) Підвидами правових компетенцій сьогодні розрізняють такі:

а) Аксіологічно-правова формується через висловлювання, ставлення, повідомлення власної позиції щодо функції права у суспільстві, правомірної та неправомірної поведінки, юридичної відповідальності за правопорушення, визначення чеснот громадянина правової демократичної держави.

б) Логічно-правова – через визначення окремих ознак правових понять, формулювання їхніх визначень, виділення основних складових правових явищ та фактів, побудову структурно-логічних схем.

в) Юридично-мовленнева – через характеристику правових явищ (правомірної та неправомірної поведінки), обговорення їх у колективі та повідомлення власної позиції, обґрунтування її, інсценівки правових ситуацій.

г) Інформаційно-правова – уміння працювати з джерелами юридичної інформації, аналізувати нормативно-правові акти, користуватись довідковою літературою, Інтернетом для самостійного пошуку інформації [6, с.19].

Правова освіта й правове виховання мають різні форми їхньої реалізації. У загальноосвітній школі це можуть бути: правовий всеобуч; тиждень права; олімпіади; конкурс-вікторина на звання «Кращий знавець права»; тематичні зустрічі з працівниками правоохоронних органів; конкурси малюнків на правову тематику; турнір юних правознавців.

Варто враховувати й досвід інших держав в руслі правового й патріотичного виховання, наприклад, у США та Японії уроки починають з підняття національного прапора та гімну, у Польщі ще читають молитву.

За висловом Гельвеція, «Мета виховання полягає в тому, щоб розкрити серце дитини для гуманності, а розум – для правди, щоб виховувати патріотів, у свідомості яких ідея особистого добра тісно пов'язана з ідеєю добра для всіх людей». Правове виховання є початковим етапом низки процесів які так необхідні сучасній Україні. Становлення правової свідомості – один із основних напрямів формування громадянина. У сім'ї та в школі дитина повинна не тільки навчитися поважати закони, відстоювати свої права та свободи, а й поважати чужі, толерантно ставитись до чужих поглядів, шанувати права інших на самовираження, власні культурні цінності, вибір конфесій, участь у політичному житті тощо. Все це надзвичайно важлива сфера виховання, передусім з точки зору потреб державотворення.

Отже, правова освіта та правове виховання молоді повинні перебувати в центрі уваги перш за все держави та суспільства. Нормативна і правова бази повинні сьогодні вдосконалюватись відповідно до вимог реального життя.

Література:

1. Архипова Т. Основи правових знань. Навчальний посібник [для вчителів-дефектологів, вихователів, учнів з особливими потребами спеціальних шкіл-інтернатів] [Текст] // Дефектолог. – 2014. – серп. (№ 8). – Вкладка.
2. Бардінов О. Формування правосвідомості школярів як проблема громадянського виховання [Текст] // Імідж сучасного педагога. – 2003. – №2. – С.57-59.
3. Болотова Е. Л. Правовая подготовка педагогов в условиях реформы системы образования [Текст] // Высшее образование сегодня. – 2006. – №11. – С.45-50.
4. Будникова С. Л. Принципи та проблеми організації правового навчання в сучасній школі [Текст] // Історія та правознавство. – 2013. – № 10. – С. 4-6.
5. Дмитренко А. Правова освіта й виховання [Текст] // Школа. – 2009. – №3. – С. 41-55.
6. Ковальська О. Моделювання системи управління правовою освітою учнів загальноосвітніх навчальних закладів в умовах суспільних змін [Текст] // Імідж сучасного педагога. – 2011. – № 10. – С. 18-22.
7. Конституція України від 28 червня 1996 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/>.
8. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 16. 06. 2015 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/nacziionalno-patriotichne-vihovannya/>.
9. Лігоцький А. Система правової освіти: пошуки і здобутки [Текст] // Право України. – 1997. – №9. – С.36-38.

Воскобійник Т. В.
(наук. кер. – доц. Жалій Т.В.)